

Конотоп О.С.,

канд. пед. наук, ст. викладач кафедри філології Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ВІДЕОФОНОГРАМ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Для ефективної організації процесу навчання майбутніх юристів англійського діалогічного спілкування одним із важливих засобів є динамічна відеофонограма, яка завдяки слухо-зоровому синтезу здатна відтворити всі базові характеристики процесу реальної усної комунікації. У методичній літературі вже визначено і проаналізовано принципи відбору автентичних художніх фільмів для студентів мовних вищих навчальних закладів ВНЗ [3]; окреслено принципи та здійснено саму процедуру відбору автентичних художніх фільмів для навчання монологічного говоріння на III курсі мовного ВНЗ [8]; запропоновано принципи відбору відеофонограм для навчання школярів [4], але проблема визначення критеріїв відбору відеофонограм для навчання англійського діалогічного спілкування майбутніх юристів залишається ще й досі невирішеною.

Отже, **метою** нашої статті є розгляд питання про відбір відеофонограми для навчання майбутніх юристів англійського діалогічного спілкування. **Завдання** статті полягають у формулюванні критеріїв відбору відеофонограми як матеріалу для навчання майбутніх юристів англійського діалогічного спілкування.

У методиці використання відеофонограм для навчання іноземної мови вже було обґрунтовано загальні критерії відбору автентичних художніх фільмів для студентів мовних вузів без урахування специфіки курсу: за ступенем морально-етичного впливу на студента; за мотиваційною та естетичною цінністю; відповідно до соціокультурного потенціалу; з урахуванням вокабуляру кінофільму і лексики студентів різних етапів навчання [3, 596]. Н. І. Бичковою було запропоновано чотири, але ми вважаємо доцільним обґрунтувати окремо мотиваційний і естетичний критерії, тому що вони відносяться до різних рівнів особистості студента. Крім критеріїв відбору автентичних художніх фільмів, які було визначено Н. І. Бичковою, висвітлено ще деякі нові для навчання говоріння на III курсі мовного вузу В. С. Пашук: жанрової різноманітності; відповідності / невідповідності тематиці, яка запропонована навчальною програмою [8, 73-82]. О.І. Гузь було описано ще один важливий критерій відбору відеофонограм – автентичність [4, 47]. Розглянемо запропоновані дослідниками

© Конотоп О.С.

критерії і покажемо, як їх можна дотримуватися під час навчання діалогічного мовлення з використанням відеофонограми майбутніх юристів.

Одним з головних критеріїв є відбір за ступенем **морально-етичного впливу** на студента. Відеофонограми з морально-етичним впливом на студента виховують моральну культуру особи: здатність до морального розсуду, спроможність виявити співчуття, емпатію, співпереживання, готовність до гідних вчинків у будь-яких ситуаціях. „Кінофільм, який відповідає всім іншим принципам, але не цьому головному, не може бути відібраним для навчання студентів” [3, 597].

Важливим критерієм є відбір відеофонограми за **мотиваційною цінністю**. „Мотивація – це сукупність спонукальних факторів, які визначають активність особистості: всі мотиви, потреби, стимули, ситуативні чинники, які визначають поведінку людини” [5, 7]. Під час відбору повинні враховуватися всі ці компоненти: наявність захоплюючої інформації, цікавого сюжету, привабливого мовлення дійових осіб. Необхідно, щоб відеофонограма викликала у студентів бажання отримати нові і цікаві знання про країну, мова якої вивчається, – про побут, традиції та звичаї, елементи соціального, політичного й історичного розвитку країни.

Третім важливим критерієм відбору є **естетичний** вплив, що справляє відеофонограма на студентів. Під час відбору слід врахувати, що відеофонограма є особливим витвором мистецтва з великим естетичним потенціалом. Для цього необхідно виділити естетично значущі компоненти художнього твору: гострий і динамічний сюжет, цікаву фабулу; психологічну глибину розкриття дійових осіб; емоційну довершеність поведінки дійових осіб, привабливість їх для студентів-глядачів; майстерність композиції; імпліцитну режисерську модальність; відсутність дидактичності; виразність стилю [9, 25]. Велике значення для відеофонограми має його музичне оформлення, яке допомагає більш глибоко розкрити психологічну картину дійових осіб.

Відбір за **соціокультурним потенціалом** дозволяє висвітлити національно-специфічну інформацію, закріпити соціокультурні знання, які студенти отримали під час читання або з теоретичних дисциплін. Методисти підкреслюють необхідність залучення до процесу навчання іноземної мови елементів культури мови, яка вивчається студентами [9; 15], оскільки „вивчення мови без вивчення культури перетворюється на рутинний процес оволодіння мертвою мовою” [14, 184]. Соціокультурна інформація у відеофонограмі надходить до глядачів по двох сенсорних каналах: звуковому і зоровому. Через звуковий канал передається вербальна, невербальна і екстралінгвістична інформація. Вербальна інформація надходить за допомогою конотативної та фонової лексики, реалій, афоризмів, прислів'їв, речень-кліше, ономастичних одиниць, сленгу, ідіоматичних виразів тощо. Екстралінгвістична інформація – це музика і шуми, невербальна –

фонації, паузи, зітхання, інтонація. За зоровим каналом студенти отримують через відеоряд широкий спектр яскраво продемонстрованих соціокультурних знань: знання з політичного, соціального, економічного, історичного життя країни.

Критерій *урахування вокабуляру відеофонограми і лексику студентів* базується на визнанні мовлення як першооснови. Необхідно брати до уваги, що утруднюють розуміння аудитивного тексту навіть мовні одиниці, навіть знайомі студентам з читання, різноманітні літературні прийоми – анафора, метафора, гіпербола, каламбур та ін., становлять під час аудіювання навіть більшу трудність, ніж при читанні, яке є нелінійним процесом: читач може зупинитися, подумати, повернутися до попередньої частини тексту, знайти тлумачення або переклад. На особливу увагу заслуговує можливе вживання великої кількості незнайомих лексичних одиниць, що відволікає увагу глядача, порушуючи процес розуміння. Важливим є також врахування змісту мовлення – цікаві діалоги, яскраві описи і порівняння приваблюють студентів.

Важливим під час відбору є врахування *критерію жанрової різноманітності*, що передбачає включення до навчального процесу відеофонограм різних авторів та напрямків, стилів, жанрів.

Одним із критеріїв відбору відеофонограм є також їх *відповідність тематиці*, запропонованої навчальною програмою. За цим критерієм відеофонограми мають співвідноситися з темами, які запропоновані чинною навчальною програмою. Під час навчання можуть демонструватися і майже монотематичні, і міжтематичні. Майже монотематичних, у яких тема і вокабуляр відеофонограми значною мірою узгоджуються із зазначеною в програмі темою, небагато.

Одним з критеріїв відбору відеофонограм для навчання англійського діалогічного спілкування майбутніх юристів є *критерій автентичності відеофонограми*. „Автентичні матеріали є оптимальним засобом пізнання іншомовної культури, вони ілюструють функціонування мови у формі, яка прийнята її носіями та в природньому соціальному контексті” [7, 12-13]. Оскільки згідно з Програмою ми навчаємо британського варіанту англійської мови, то взірцем для навчання студентів стандартів вербальної і невербальної поведінки можуть виступати лише британці. Під час відбору необхідно звертати увагу на те, який саме варіант присутній у мовленні дійових осіб і підбирати фільми з британським варіантом мовлення. Наукові дослідження з проблеми вивчення крос-культурної різниці засвідчують наявність суттєвих відмінностей невербальних засобів спілкування представників різних країн, ігнорування яких іноді унеможливає комунікацію [2; 6; 11; 13], тому що представники однієї мовної спільноти можуть використовувати різні невербальні коди передачі інформації. Розбіжності між американським та британським варіантами англій-

ської мови існують й на невербальному рівні: жест „великий та вказівний пальці утворюють коло, а решта витягнуті догори” сигналізує про те, що все добре, та замінює мовленнєвий сигнал „О.К.” і широко вживається в США, але не у Великій Британії, де для передачі цього ж значення використовується жест „великий палець догори” [15, 119].

Проаналізувавши визначені вище Н. І. Бичковою, В. С. Пашук і О. І. Гузь критерії відбору відеоматеріалу для навчання іноземних мов, вважаємо за доцільне виділити їх як *основні* критерії відбору відеофонограми. Наступним кроком у дослідженні проблеми навчання майбутніх юристів англійського діалогічного спілкування має стати власне відбір відеоматеріалу на основі визначених нами критеріїв відбору.

Література: 1. Азимов Э.Г. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков) / Азимов Э.Г., Щукин А.Н. – СПб.: Златоуст, 1999. – 472 с. 2. Бутовская М.Л. Язык тела: природа и культура (эволюционные и кросс-культурные основы невербальной коммуникации человека) / Бутовская М.Л. – М.: Научный мир, 2004. – 440 с. 3. Бичкова Н.І. Місце автентичних художніх кінофільмів у вивченні іноземних мов і культур / Бичкова Н.І. // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО. Серія Філологія-педагогіка-психологія. – 2000. – № 3 В. – С. 596-600. 4. Гузь О.І. Навчання усного англомовного мовлення учнів початкової загальноосвітньої школи з використанням відеофонограми: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. / Гузь О.І. – К., 2005. – 240 с. 5. Занюк С.С. Психологія мотивації / Занюк С.С. – К.: Либідь, 2002. – 304 с. 6. Крейдлин Г.Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык / Крейдлин Г.Е. – М.: Новое литератур. обозрение, 2002. – 592 с. 7. Носонович Е.В. Методическая аутентичность в обучении иностранному языку / Носонович Е.В. // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 1. – С. 11-16. 8. Пашук В.С. Навчання студентів мовних спеціальностей усного англійського монологічного мовлення з використанням автентичних художніх фільмів: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. / Пашук В.С. – К., 2002. – 247 с. 9. Смелякова Л.П. Художественный текст в обучении иностранным языкам в языковом вузе / Смелякова Л.П. // Теория и практика отбора: монография. – СПб.: Образование, 1992. – 142 с. 10. Arcario P. Criteria for selecting video materials // Video in Second Language Teaching P. 100-121. 11. Hall E.T. Space Speaks // Landmarks of American Language and Linguistics. Volume 1. Editor F. Smolinski. – United States Information Agency. – 1993. – P. 147-157. 12. Massi M.P., Merino A.G. Films and EFL. What's Playing in the Language Classroom? // Forum. – 1996. – Volume 34. Number 1. – P. 20-23. 13. McCafferty S.G., Ahmed M.K. The appropriation of gestures of the abstract by L2 learners // Sociocultural Theory and Second Language Learning / ed. by J.P. Lantolf. – Oxford: Oxford University Press. – 2000. – P. 199-218. 14. Scarcella R.C., Oxford R.L. The Tapestry of Language Learning. The Individual in the Communicative Classroom. – Boston: Heinle and Heinle Publ., – 1992. – 228 p. 15. Tomalin B., Stempleski S. Cultural Awareness. – Oxford University Press. – 1996. – 160 p.